herpy

WARANY

Waran Mertensa

Varanus mertensi

Varanus mertensi to ciemny, ziemnowodny waran z rzek i lagun północnej Australii, o bocznie spłaszczonym ogonie działającym jak wiosło i nozdrzach, które może zamykać pod wodą. Gatunek jest zagrożony w naturze i choć rozmnaża się go w niewoli, jego hodowla jest opisana tylko pobieżnie. Wymaga dużego wybiegu z głęboką częścią wodną.

Rodzina: Varanidae Nazwa angielska: Mertens's Water Monitor

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**80-120 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny i półwodny**
Środowisko	**Sawanna, tereny skaliste i mokradła**
Trudność	**Ekspert**

HODOWLA

Min. terrarium	**250 × 120 × 120 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**28-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**40-50 °C**
Temperatura w nocy	**22-25 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Część wodna** głębokość 40-60 cm
Temperatura wody	**26-30 °C**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**10 jaj**
Inkubacja	**200-300 dni** przy 28-31 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Zagrożony (EN)**

O gatunku

Varanus mertensi to średniej wielkości waran, ciemnobrązowy, oliwkowoszary lub prawie czarny po stronie grzbietowej, z małymi, czarno obwiedzionymi, szarobiałymi do żółtobiałych plamkami rozsianymi bez stałego wzoru. U nasady ogona plamki często układają się w rzędy. Głowa jest oliwkowobrązowa z jasnym pierścieniem wokół otworu usznego, a wargi są poprzecznie prążkowane ciemnoszaro i brązowobiało. Strona brzuszna jest biaława do żółtawej, z nieregularnymi szarymi pasami, plamami lub siateczkowatym wzorem, natomiast gardło jest bez rysunku.

Żaden inny waran nie jest tak dobrze przystosowany do życia w wodzie. Ogon jest silnie spłaszczony bocznie i ma podwójny grzebień, dzięki czemu działa jak wiosło. Nozdrza są skierowane ku górze i mogą być zamykane pod wodą, a zwierzę potrafi połykać zdobycz pod wodą. To jedyny waran, o którym wiadomo, że wykorzystuje węch do odnajdywania zdobyczy pod wodą.

Dorosłe osobniki osiągają 80-120 cm długości całkowitej. Długość od pyska do kloaki wynosi do około 48 cm, a ogon jest 1,4-1,8 raza dłuższy niż tułów z głową. Masa ciała nie jest udokumentowana. Gatunek opisano w 1951 roku i nazwano na cześć herpetologa Roberta Mertensa. Nazwa *V. bulliwallah* z 1956 roku jest dziś uznawana za synonim.

To gatunek dzienny, który często wygrzewa się na kamieniach i gałęziach nad wodą i wpada do wody, gdy zostanie spłoszony. Nie jest to popularne zwierzę terraryjne. Od lat 60. XX wieku wielokrotnie rozmnażano go w Europie, ale jego hodowla jest opisana tylko pobieżnie, dlatego część wartości w tym poradniku zapożyczono od pokrewnych, wodnych waranów.

Dla kogoś, kto rozważa ten gatunek: dorosły osobnik o długości około metra potrzebuje samodzielnie zbudowanego wybiegu lub pomieszczenia o wymiarach co najmniej 250 × 120 cm, w którym duża część to głęboka, filtrowana i podgrzewana woda. Podmiany wody, filtry i ogrzewanie to stała praca i ciągły wydatek przez co najmniej 10-15 lat.

Występowanie i środowisko

Varanus mertensi występuje naturalnie w północnej Australii. Gatunek spotyka się od regionu Kimberley w północnej części Australii Zachodniej przez Top End na Terytorium Północnym i Gulf Country aż po zachodnią stronę Półwyspu Jork w Queenslandzie. Miejscem typowym jest farma bydła w pobliżu Halls Creek we wschodnim Kimberley.

Żyje nad rzekami, wodopojami, lagunami i bagnami zarówno na wybrzeżu, jak i w głębi lądu, i rzadko oddala się od wody. Wszystkie odnotowane stanowiska gatunku leżą w Australii. Populacje silnie zmalały na dużych obszarach Terytorium Północnego i Queenslandu, ponieważ zwierzęta zjadają trującą, zawleczoną ropuchę *Rhinella marina*, która rozprzestrzeniła się po północnej Australii. Z tego powodu gatunek figuruje obecnie jako zagrożony (EN) na Czerwonej liście IUCN. Lokalnie, np. w Kimberley, jest jednak nadal pospolity.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Varanus mertensi zamieszkuje tereny podmokłe i brzegi cieków w tropikalnej Australii, gdzie rok dzieli się na porę deszczową i suchą. Spotyka się go na brzegach rzek, w lagunach, w sezonowo zalewanych stawach i wzdłuż sztucznych cieków, a w Kimberley także w wąwozach i przy skalnych krawędziach wzdłuż strumieni. Zwierzę wygrzewa się na kamieniach i gałęziach w wodzie lub nad nią i w razie zagrożenia ucieka do wody. Obserwowano je śpiące pod wodą.

Pożywienia szuka zarówno na lądzie, jak i w wodzie. Podstawę diety stanowią kraby słodkowodne, a do tego ryby, żaby, raki, krewetki, inne stawonogi, padlina i jaja, m.in. jaja żółwi, które wykopuje. Gatunek ma dobry węch. Jaja są składane w komorze około 30 cm pod powierzchnią, w skarpie, nieco powyżej linii wody. Składanie jaj przypada mniej więcej na przejście od pory deszczowej do suchej. Klimat jest ciepły przez cały rok, z obfitymi opadami w porze deszczowej, a poziom wody w rzekach bardzo się zmienia.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje wybiegu o wymiarach co najmniej 250 × 120 × 120 cm (długość × szerokość × wysokość), z taką ilością wody, by mógł pływać. Dwa zwierzęta potrzebują co najmniej 50 % więcej powierzchni podłogi. Im większy, tym lepiej, ponieważ gatunek pływa i dużo się porusza. Duża część podłogi powinna być wodą, a reszta lądem z miejscem do wygrzewania, głębokim podłożem i kryjówkami. Młode mogą zacząć w mniejszym terrarium z płytką częścią wodną, ale w ciągu kilku lat muszą trafić do dużego wybiegu.

Ląd: gruba warstwa ziemi i piasku, w której zwierzę może kopać i w której samica może wykopać komorę lęgową. Ułóż płaskie kamienie i grube gałęzie w wodzie i nad nią jako miejsca do wygrzewania, tak jak w naturze. Zrób kilka kryjówek z dwoma wyjściami na lądzie i między suchymi kamieniami. Wszystkie źródła ciepła muszą być osłonięte, aby zwierzę się nie poparzyło, a drzwi muszą dać się zamykać na klucz, bo warany są silne i próbują uciec.

Część wodna wymaga wydajnego filtra, który poradzi sobie z odchodami warana, oraz dna bez ostrych krawędzi. Całe wyposażenie musi być przymocowane lub tak ciężkie, aby nie dało się go przesunąć.

TEMPERATURA

Varanus mertensi pochodzi z ciepłego, tropikalnego klimatu i potrzebuje wyraźnego gradientu temperatur.

Powietrze w dzień powinno mieć 28-32 °C, a miejsce do wygrzewania temperaturę powierzchni 40-50 °C, mierzoną termometrem na podczerwień. Temperatury powierzchni nie należy mylić z temperaturą powietrza. Zwierzę musi mieć wybór między miejscem do wygrzewania, ciepłą strefą i chłodniejszą częścią. Na noc ogrzewanie się wyłącza, a temperatura spada do 22-25 °C.

Wodę utrzymuje się w temperaturze 26-30 °C. Zbyt zimna woda sprawia, że zwierzę staje się ospałe, i hamuje trawienie. Stosuj termostaty przy wszystkich źródłach ciepła i mierz temperaturę powietrza, powierzchni i wody. W terrarium nie udokumentowano żadnego okresu spoczynku zimowego, a gatunek żyje w klimacie bez zimnych zim.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza w terrarium powinna wynosić 60-80 %. Przy dużej części wodnej wilgotność utrzymuje się niemal sama, więc najważniejsza jest dobra wentylacja, aby powietrze nie stało się ciężkie i zastałe. Nie udokumentowano, czy w niewoli wilgotność powinna zmieniać się w zależności od pory roku.

Część lądowa powinna być na tyle wilgotna, by wykopane nory zachowywały kształt, ale nie tak mokra, by pleśniała. Pozwól części lądu przeschnąć między zraszaniami. Zwierzę pije z części wodnej.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Część wodna to serce wybiegu i zwierzę musi mieć możliwość pływania i nurkowania. Nad częścią dna woda powinna mieć 40-60 cm głębokości, a do tego potrzebny jest płaski brzeg lub rampa, aby zwierzę mogło łatwo wchodzić i wychodzić.

Wodę utrzymuje się w temperaturze 26-30 °C. Zwierzę bardzo brudzi wodę, dlatego musi być ona wydajnie filtrowana, a duża jej część regularnie podmieniana. Używaj odstanej wody bez chloru. Dokładnie czyść część wodną, ponieważ warany mogą przenosić salmonellę przez wodę.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

OŚWIETLENIE I UVB

Varanus mertensi jest aktywny za dnia i dużo się wygrzewa, dlatego potrzebuje mocnego światła i UVB. Wybieg musi mieć miejsce do wygrzewania w strefie Fergusona 3, tak aby zwierzę mogło wybierać między indeksem UV około 3-6 na stanowisku do wygrzewania a cieniem w pozostałej części terrarium. Używaj mocnej świetlówki UVB lub metalohalogenkowej lampy UVB umieszczonej w odpowiedniej odległości nad miejscem do wygrzewania i wymieniaj świetlówki zgodnie z zaleceniami producenta, ponieważ promieniowanie UVB słabnie na długo przed tym, zanim świetlówka przestanie świecić.

Światło powinno być włączone 11-13 godzin dziennie, nieco dłużej latem i nieco krócej zimą. Miejsce do wygrzewania musi być najjaśniejszym punktem wybiegu. Światło i ogrzewanie muszą dać się wyłączać na noc.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

W naturze *Varanus mertensi* żywi się głównie krabami słodkowodnymi, a ponadto rybami, żabami, rakami, krewetkami, innymi stawonogami, jajami i padliną. W niewoli trudno to w pełni odtworzyć.

Młode i dorosłe mogą dostawać mieszankę całych ryb, krewetek i raków, dużych owadów, takich jak szarańcza i karaczany, ślimaków, jaj, a od czasu do czasu myszy. Gryzonie nie mogą stać się podstawą diety: gatunek nie zjada ich w naturze, a są tłuste, więc zwierzę, które dostaje ich dużo, tyje i może mieć problemy z wątrobą.

Urozmaicaj pokarm, aby zwierzę dostawało zarówno skorupiaki, ryby, jak i owady. Młode karm codziennie lub co drugi dzień, a dorosłe dwa do trzech razy w tygodniu w odpowiednich ilościach. Obsypuj pokarm wapniem, a od czasu do czasu witaminami, ale uważaj z dodatkową witaminą D3, gdy zwierzę ma dostęp do UVB. Niektóre ryby zawierają enzym rozkładający witaminę B1, dlatego ryby nie powinny być jedynym pokarmem. Usuwaj resztki pokarmu z wody, aby nie gniły.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Bezpieczeństwo: *Varanus mertensi* jest silny i szybki, a nawet metrowy osobnik ma ostre pazury, mocne szczęki i ogon, którym może boleśnie smagnąć. Gatunek zwykle ucieka do wody, a zwierzę, które nie ma dokąd uciec, może gryźć i uderzać ogonem. Licz się z tym, że dorosły osobnik może zadać głębokie rany. Zawsze podtrzymuj całe ciało i przytrzymuj przednie kończyny oraz nasadę ogona, gdy podnosisz zwierzę.

Nowe zwierzę oswajaj spokojnie. Daj mu kilka tygodni na aklimatyzację, zanim zaczniesz je brać do ręki. Zbliżaj się powoli i pozwól zwierzęciu przyzwyczaić się do dłoni podczas karmienia. Kontakt fizyczny niech będzie krótki i przerwij go, jeśli zwierzę się nadyma, syczy lub uderza ogonem. Zwierzę przyzwyczajone do brania pokarmu z ręki może pomylić dłoń z jedzeniem, więc zawsze używaj pęsety.

Warany mogą być nosicielami salmonelli. Po kontakcie ze zwierzęciem, wodą i wyposażeniem dokładnie myj dłonie i przedramiona i nigdy nie używaj zlewu kuchennego ani wanny do czyszczenia elementów terrarium. Dzieci, kobiety w ciąży i osoby z osłabioną odpornością nie powinny mieć kontaktu ze zwierzęciem ani z wodą.

Gatunek najlepiej trzymać pojedynczo. Nie opisano, jak zwierzęta funkcjonują razem poza okresem rozrodu, więc nigdy nie trzymaj dwóch osobników razem bez wyjątkowo dużego wybiegu i ścisłego nadzoru.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

U *Varanus mertensi* trudno rozpoznać płeć. Istnieje opisana metoda określania płci dorosłych osobników, ale wymaga doświadczenia, a płci młodych nie da się pewnie określić na podstawie wyglądu. Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany ani w naturze, ani w niewoli. U pokrewnych waranów podobnej wielkości następuje to zwykle po dwóch do czterech latach.

GODY I KOPULACJA

Okres rozrodu nie jest ostro wyznaczony: w naturze zwierzęta kopulują między grudniem a lipcem, a ciężarne samice obserwuje się od stycznia do czerwca. Gatunek rozmnaża się w niewoli od 1965 roku. Jeśli łączysz dwa osobniki, musi się to odbywać w bardzo dużym wybiegu z wieloma kryjówkami i możliwością natychmiastowego ich rozdzielenia, ponieważ samiec może być agresywny wobec samicy.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica wykopuje komorę około 30 cm pod powierzchnią w skarpie. Wielkość zniesienia znana jest tylko z jednego gniazda z 10 jajami, a liczba zniesień w roku nie jest udokumentowana. W niewoli samica musi mieć dużą, głęboką część lądową z wilgotną, plastyczną ziemią, w której może wykopać komorę, w przeciwnym razie może zatrzymywać jaja. Przed złożeniem jaj musi dostawać obfitość pokarmu i wapnia, a jeśli nie złoży jaj, powinien ją obejrzeć weterynarz z doświadczeniem w leczeniu waranów.

INKUBACJA

Jaja inkubuje się w inkubatorze w wilgotnym podłożu, takim jak wermikulit lub perlit, i nie wolno ich obracać. Inkubacja trwa 200-300 dni w zależności od temperatury. Jaja inkubuje się w 28-31 °C. Zbyt wysoka temperatura może zaszkodzić zarodkom, a to, czy płeć zależy od temperatury, nie zostało zbadane.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo wyklute młode od razu pływają, a w naturze natychmiast wchodzą do wody. Młode mają przy wykluciu około 24 cm długości i potrzebują mniejszego wybiegu z płytką częścią wodną, wieloma kryjówkami i ciepłym miejscem do wygrzewania. Podawaj codziennie w małych ilościach drobne owady, krewetki i małe ryby, obsypane wapniem. Trzymaj młode osobno, aby się wzajemnie nie stresowały i abyś mógł kontrolować, czy każde z nich je.

Zdrowie i częste błędy

Choroby właściwe dla *Varanus mertensi* nie zostały bliżej opisane. Typowe problemy dużych, ziemnowodnych waranów w niewoli to:

- Zbyt niskie temperatury i zbyt mało UVB. Prowadzi to do słabego trawienia, słabego wzrostu i łamliwości kości. Zwierzę musi mieć możliwość nagrzania się do wysokiej temperatury powierzchni, a świetlówkę UVB trzeba wymieniać na czas.

- Otyłość i problemy z wątrobą, zwłaszcza przy zbyt dużej ilości gryzoni w diecie i zbyt małej ilości ruchu.
- Pasożyty, zwłaszcza u osobników odłowionych z natury. Zleć badanie próbki kału i pokaż nowe zwierzę weterynarzowi.
- Choroby skóry i pazurów spowodowane brudną lub zbyt stojącą wodą.
- Oparzenia od nieosłoniętych źródeł ciepła.
- Salmonella, której zwierzę może być nosicielem, nie chorując, i którą może zarazić ludzi. Dobra higiena rąk jest konieczna.
- Stres, jeśli zwierzę nie ma kryjówek i wystarczająco dużego wybiegu.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu waranów, jeśli zwierzę przestaje jeść, traci na wadze, jest ospałe, ma obrzęki, problemy z oddychaniem lub ropę w pysku. Gatunek rozmnaża się w Europie od dziesięcioleci, ale nie udokumentowano, jaka część zwierząt w handlu pochodzi z hodowli. Osobniki odłowione z natury są bardziej narażone na pasożyty, stres i choroby, dlatego zawsze pytaj o pochodzenie i dokumenty.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.